

пропорційне зростання споживання розглянутого ресурсу й значення прямого EP. У випадку негативної еластичності імовірно є прояв непрямих ефектів споживання;

- **граничні витрати споживання, додаткові товари.** Чим менше граничні витрати споживання ресурсу та/або дешевше товари, що його доповнюють, тим у меншому ступені мотивований споживач на їхню економію й тим більшим є очікуваний розмір прямого EP;

- **еластичність заміщення ресурсу.** Чим більше еластичність заміщення ресурсу, тим більше значення очікуваного EP;

- **рівень економічного розвитку держави.** Чим вище рівень економічного розвитку держави, тим у меншому ступені варто очікувати прояв EP. В термінах еластичності попиту за ціною закономірність пояснюється таким чином: економічний розвиток призводить до зменшення цінової еластичності на матеріальні блага, проте збільшується еластичність попиту на екологічно чисті, менш ресурсномісткі блага. З самої закономірності випливає цілком суперечливий висновок, оскільки саме збільшення попиту на екологічно досконалі товари обумовлює EP. Проте дану закономірність можна трактувати в тому сенсі, що EP буде відсутній, коли екологічно мотивоване суспільство буде свідомо споживати ресурси лише в допустимих нормах прояву EP.

Розуміння істотності врахування ефекту рикошету в процесі економічного розвитку є важливим пунктом оцінки ефективності процесів природокористування через протилежну спрямованість інтересів окремих економічних агентів та суспільства в цілому. Ефект багато в чому співпадає з поняттям економічного зростання, оскільки визначається екстенсивним зростанням економічних показників, таких як сукупний попит та пропозиція тощо, проте важливо не ототожнювати ці два поняття оскільки економічне зростання та розвиток є можливими і без прояву розглянутих ефектів.

Список використаної літератури:

1. Sorrell S. The Rebound Effect : an assessment of the evidence for economy-wide energy savings from improved energy efficiency / S. Sorrell. – London : UK Energy Research Centre. – 2007. – 123 p.

2. Мельник Л. Г. Теория самоорганизации экономических систем [Текст] : монография / Л. Г. Мельник. – Сумы : Университетская книга. – 2012. – 439 с.

3. Schauer T. Biological and Cultural Diversity in a Globalised Information Society / T. Schauer. – Niedereschach : Universitätsverlag Ulm. – 2002. – 40 p.

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Г. В. Пронюк, к.т.н., доцент

Харківський національний університет радіоелектроніки

Соціальне значення охорони праці полягає в сприянні росту ефективності суспільного виробництва шляхом безперервного вдосконалення і поліпшення умов праці, підвищення їх безпеки, зниження виробничого травматизму і профзахворювань. Дослідження та статистична інформація дають змогу стверджувати, що більшість нещасних випадків на виробництві обумовлені не технічними неполадками обладнання, а антропогенним чинником. Тому важливим у забезпеченні безпечної праці і запобігання травматизму є фактори особистого характеру – знання керівником особистості кожного працівника, його психіки і характеру, ставлення до праці, дисциплінованості, задоволеності працею, його ставлення до інших членів колективу. Безсумнівно, запобігти виробничому травматизму можна шляхом певної організації охорони праці на підприємствах з урахуванням значення психофізіологічних чинників.

Важливу роль у створенні безпечних умов праці відіграє трудовий колектив і його керівник. При дослідженні питань охорони праці доцільно застосовувати синергетичний підхід та розглядати колектив робітників як систему, що саморозвивається та організується.

Синергетика – відома галузь системного аналізу, яка вивчає системи, що складаються з багатьох підсистем різноманітної природи, це наука о самоорганізації простих систем, о перетворенні хаосу у порядок. В синергетиці поява упорядкованих складних систем обумовлена народженням колективних типів поведінки під впливом флуктуацій, їх конкуренцією та відбором того типу поведінки, який буде здатним вижити в умовах конкуренції. Даний підхід будь-яку систему розглядає як сукупність елементів, що мають певну ціль, а взаємодія кількох систем (у нашому дослідженні – колективів) відбувається за механізмом гармонізації цілей. Запровадження синергетичного підходу до управління діяльністю з охорони праці на будь-якому підприємстві дає змогу перейти на якісно новий рівень функціонування охорони праці, де робітник є найвищою соціальною цінністю, а психологічні якості керівника можна розглядати як управляючі параметри в контексті керування охороною праці на підприємстві.

В межах синергетичного підходу можна аналізувати різноманітні виробничі ситуації, що пов'язані з небезпекою праці, з урахуванням взаємодії між підсистемами, які створені багатофакторним пересуванням (наближенням) системи до цілі. Таким чином, можна вирахувати психологічні та соціальні засоби подолання небезпек на підприємствах. Наприклад, для робочого колективу внутрішні підсистеми пов'язані з діяльністю окремих робітників, а зовнішніми показниками є результати виробничої діяльності колективу та збереження безпечних умов праці. Для кожного члена колективу створюється система, елементами якої є внутрішні мотивації до праці та до збереження свого здоров'я (створення відповідних умов праці), зовнішні параметри – результати цих психологічних процесів, що виражаються у продуктивності праці. Тобто такий підхід дозволяє врахувати долю кожного робітника з його індивідуальним відношенням до праці та її безпеки (шляхом об'єднання усіх членів колективу з їх відповідними підсистемами) в загальній системі – системі колективу.

Можна вважати, що системи членів колективу, які взаємодіють один з одним, об'єднуються у дисипативні структури, що формують умови праці всього колективу. Можна визначити множину станів системи, що визначають її стійкість при даних умовах праці (адаптаційні механізми) та чинники, які визначають якісний стрибок, тобто зміну організації системи (біфуркаційні механізми).

Колектив робітників, як і будь-яке біологічне співтовариство можна розглядати як дисипативну структуру, яка знаходиться у неравноважному стані та постійно веде обмін з оточуючим середовищем. Колектив працівників, як самоорганізуюча система, здатний зберігати внутрішню стійкість під впливом зовнішнього середовища, він знайде способи самозбереження, щоб не руйнуватися і навіть поліпшити свою структуру.

У сучасному виробництві з його досить високим рівнем технологій вирішення проблем охорони праці без урахування психофізіологічних чинників неможливе. Таким чином, застосування синергетичного підходу до управління охороною праці на підприємстві дозволить визначити умови організації охорони праці та самоорганізації безпечно поведінки працівників (посилення мотивації до безпеки праці) в залежності від слабких або сильних характеристик управляючих параметрів.

МАКРОЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ США ТА КРАЇН ЄВРОПИ

К. О. Шіковець, к.е.н., доцент, Г. М. Квіта, к.е.н., О. І. Іваненко

Київський національний університет технологій та дизайну

Процеси євроінтеграції передбачають впровадження нових стандартів господарювання та ведення суспільного життя в Україні, що є неможливим без макроекономічного моделювання. На основі цих моделей є можливість здійснювати прогнози та відслідковувати реальний стан економічних показників країни, а також, оцінювати поточний та прогнозний стан економічної системи в цілому.